

УСТОЙЧИВОЕ РАЗВИТИЕ РЕГИОНОВ УКРАИНЫ В УСЛОВИЯХ
ЕВРОПЕЙСКОГО ПОДХОДА К ДЕЦЕНТРАЛИЗАЦИИ

*Л. Е. Петкова, д. э. н., профессор, Д. Ю. Марущак, к. э. н., старший преподаватель,
Черкасский государственный технологический университет*

В статье рассматриваются вопросы оценки устойчивости развития регионов Украины. Предложен обновленный с учетом децентрализации подход к определению уровня влияния бюджетной политики, на взаимодействие экономической эффективности, социальной и экологической составляющих регионального развития. Повышение социально-экономической эффективности реформ в Украине рассматривается через изменение накопления в структуре доходов местных бюджетов. Показано значение предложенного подхода в усилении уровня обоснованности дальнейших изменений региональной политики устойчивого развития.

Ключевые слова: устойчивое развитие, регионы, реформы, децентрализация, качество развития.

SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF UKRAINE REGIONS IN THE CONDITIONS OF
THE EUROPEAN APPROACH TO DECENTRALIZATION

*L. E. Petkova, D.E., Prof., Cherkasy State Technological University,
D. Yu. Marushchak, Ph. D (Econ.), Senior Lecturer, Cherkasy State Technological University*

The issues of assessing the sustainability of Ukrainian regions development are dealt with. A renewed approach impact, updated in the conditions of decentralization, to determining the level of budgetary policy on the interaction of economic efficiency, social and environmental components of regional development is proposed. The increase of socio-economic efficiency of reforms in Ukraine is considered through the change in the accumulation in the structure of local budgets revenues. The value of the offered approach is revealed in the strengthening in the justification for further changes in the regional sustainable development policy.

Keywords: sustainable development, regions, reforms, decentralization, quality of development.

Рекомендовано до друку д. е. н., проф. Пулипенко Г. М.

Надійшла до редакції 15.08.17.

УДК 332.01

МІСЦЕ ЕКОНОМІКИ РЕГІОНУ В ПРОСТОРОВОМУ УПОРЯДКУВАННІ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ТА МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ

*Я. В. Книш, к. е. н., Запорізький національний технічний університет,
yana-vadimovna@ukr.net*

У статті розкрито основні теоретичні підходи до визначення сутності поняття «регіон». Створено групування існуючих трактувань категорії «регіон» на основі наявності або відсутності спільних ознак у визначеннях. Визначено місце економіки регіону в просторовому упорядкуванні національної та міжнародної економічних систем.

Ключові слова: регіон, економіка регіону, регіоналізація економіки, місце регіону в господарському комплексі країни.

Постановка проблеми. В умовах глобалізації економічного простору та інтеграції України до Європейського Союзу, зростає безпосередня участь регіонів. В умовах міжнародної конкуренції певні регі-

они в рази більш розвинуті ніж окремі європейські держави і виступають активними учасниками на міжнародному ринку. Активізація процесів регіоналізації потребує уточнення сутності поняття «регіон» та ви-

значення ролі економіки регіону в просторовому упорядкуванні на національному та міжнародному рівні.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. В зарубіжній літературі не має однозначного тлумачення поняття «регіон». Існують різні трактування у визначенні поняття «регіон» та «район». Зарубіжні вчені стверджують, що під поняттям «регіон» розуміють цілісну ділянку території, яка відрізняється певною однорідністю у своїй основі, але не володіє чіткими кордонами. Більше того, це поняття позначає досить великі території, які утворюють головні підрозділи континентів. На думку деяких зарубіжних учених, район – це територія, яка відрізняється достатньо характерними ознаками для того, щоб відокремити її від сусідів [1, с.114]. Суб'єктність регіону в тому чи іншому аспекті розглядається в сучасних мезоекономічних концепціях: конкурентної переваги М. Портера, нового регіоналізму й синенергетики Л. Євстигнеєвої та Р. Євстигнеєва, конкурентного федералізму А. Лаврова, Дж. Литвака, Д. Сазерленда, економічного федералізму О. Пчелинцева, В. Овчиникова [2], мезоекономіки Г. Клейнера, мезоекономічного аспекту національної економіки В. Дементьєва [2].

Розглянуті підходи до визначення поняття «регіон» свідчать про те, що в кожному окремому випадку сутність цієї дефініції визначалась відповідно до мети та завдань того чи іншого дослідження. Така багатогранність та різноаспектність у визначеннях обумовлює необхідність формулювання поняття, яке буде прийняте за основне у контексті досягнення мети роботи та необхідності визначення ролі економіки регіону в національній та міжнародній економіці.

Формулювання мети статті. Метою даної роботи є з'ясування ролі економіки регіону в просторовому упорядкуванні на національному та міжнародному рівні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Поняття «регіон» має широке тлумачення та застосування. Ним оперують в практичному контексті (аналітика, інформаційне мовлення, діалоги) так і в науковому (юридичній, економічній, соціологічній науці та ін.). Через призму територіального розуміння регіону сприймається певна тери-

торія, яка володіє певною цілісністю та відрізняється від інших територій трьома основними ознаками: обмеженість території виробничим наповненням, природними, трудовими ресурсами; спеціалізація на певному виді діяльності; характерні зовнішні зв'язки [3].

Цими властивостями характеризується єдність у трактуванні поняття «регіон» ученими, які розробляють регіональну проблематику.

Базуючись на попередніх дослідженнях щодо розуміння сутності регіону доцільно згрупувати їх у три групи на основі наявності або відсутності спільних ознак таким чином: *географічно-адміністративна група* (районний напрям, регіон як політична система, економіко-географічний напрям, адміністративний підхід); *соціально-економічна група* (точковий підхід, соціологічний підхід, регіонально-економічний напрям, регіонально-комплексний підхід, регіон як полюс економічного зростання, регіон як локальна соціально-економічна система: проблемний та програмно-цільовий підходи) та *специфічна група* (регіон як «функціональне» явище, регіон як агломерована система, чотири парадигми О. Гранберга). Для більш детального розуміння розглянемо окремі теорії, які належать до певної групи.

Географічно-адміністративна група. Найбільш поширеним є районний напрям. У його основі лежить географічне тлумачення регіону, а завдання дослідника – визначити та вивчити об'єктивно існуючі райони, їх територіальну структуру, внутрішні зв'язки, кордони тощо. Саме представниками районного напрямку Є. Алаєвим, М. Баранським, Ю. Саушкіним [4] запропоновано схему аналізу економічного району, вироблено методологію науки про регіон. Представники цього напрямку досліджень вживають термін «регіон» як синонім термінів «район», «економічний район» і наділяють його двома іманентними ознаками й однією методологічною. Іманентні ознаки – це наявність специфіки цієї території, а також єдності, взаємопов'язаності об'єктів, що насичують територію, що надає їй цілісності. Методологічна ознака – розгляд елементів території району через системність і комплексність.

Економіко-географічний напрям пов'я-

заний з попереднім. Мета розвитку регіону полягає, з одного боку, в задоволенні потреб розвитку країни (відповідно до територіального поділу праці), а з іншого – в забезпеченні соціально-економічних потреб населення, яке проживає на цій території [4, с.11]. Економіко-географічний підхід базується на відповідний економічний, соціально-економічний і адміністративно-територіальний поділ території країни. Відповідно до нього виділяють такі регіональні одиниці: великі економічні райони, область (автономна республіка), місто з районним поділом, низовий район. Основна регіональна одиниця, стосовно якої сьогодні розроблено головні теоретичні положення комплексного розвитку, великий економічний район чи соціально-економічний район.

Адміністративний підхід впливає з попередніх, оскільки регіон розглядається як адміністративна ланка країни, тобто під регіоном розуміють територіально-спеціалізовану й адміністративно окреслену частину національної економіки. Відповідно до цього підходу соціально-економічний регіон визначено як частину території держави, відокремлену за сукупністю різноманітних ознак в адміністративну одиницю, свідомо спрямовану та скоординовану для досягнення цілей суспільного розвитку й запобігання дії руйнівних або негативних зовнішніх сил. У проекті Концепції державної регіональної політики подане таке визначення регіону: регіон – частина території країни, яка характеризується комплексом притаманних їй природно-географічних, економічних, екологічних та інших ознак. Регіон може збігатися з кордонами адміністративно-територіальної одиниці або об'єднувати кілька таких одиниць [4, с.14].

Регіон як політична система. Кожний з регіонів має свій проект, власні цілі та уявлення про майбутнє регіонального простору й напрям використання його ресурсів, між цими суб'єктами немає ієрархії та адміністративного підпорядкування.

Соціально-економічна група. Точковий підхід до розуміння соціально-економічної суті регіону. У цьому випадку регіон розглядають як точку, як щось наперед визначене з метою аналізу пропорцій розвитку економіки регіону. Цей підхід не враховує

географічної сутності регіону. Регіон виступає тут як деяка «сума» соціально-економічних суб'єктів.

Регіонально-комплексний підхід, який враховує елементи відтворювального підходу та має ряд властивостей. Цей підхід зосереджує увагу на вивченні специфічного для певного регіону просторового поєднання продуктивних сил, враховує особливості, що відрізняють один регіон від іншого. Регіональні аспекти розвитку й розміщення продуктивних сил зумовлені тим, що об'єктивно існують відмінності в людській життєдіяльності навіть у межах однієї країни – у господарстві, рівні життя, суспільно-політичному устрої, культурі. Значення цього підходу в дослідженні соціально-економічної суті регіону зростає у зв'язку з реформуванням управління економічною та соціальною сферами в регіонах на основі розширення їхніх прав, самоврядування й самофінансування [4, с.13].

Регіонально-економічний напрям. Категорія «економічний район (регіон)» – об'єкт особливої уваги регіонально-адміністративного менеджменту, предметом вивчення якого є сукупність економічних і соціальних факторів та явищ, що зумовлюють розвиток продуктивних сил і соціальних процесів у регіональній системі країни та в кожному регіоні. Регіонально-комплексний підхід орієнтує дослідника на всебічний аналіз економіки регіону, передбачає визначення збалансованості й пропорційності розвитку, виявлення взаємозв'язків і взаємозалежностей між усіма їхніми компонентами. Цей підхід враховує можливі напрями та побічні наслідки розвитку економіки регіону в перспективі [5, 6, 7, 8]. Так, А. Єпіфанов, І. Сало [9] визначають поняття «регіон» як економічний регіон, який виділяється всередині країни своєю спеціалізацією та структурою господарства, природними й трудовими ресурсами, соціальними та економічними особливостями. Основа сутності регіону – це його єдність та цілісність. Причому цілісність розглядається як єдність відтворення суспільного продукту, робочої сили й елементів навколишнього середовища, що утворюють територіальний соціально-економічний комплекс. Нерозуміння сутності ознак регіону, зокрема цілісності, час-

то призводить до виникнення диспропорцій у розвитку та погіршення умов проживання населення. Це стосується, насамперед, відставання в розвитку соціальної інфраструктури, техногенного переважання навколишнього середовища тощо [4, с. 12–13].

Регіон як полюс економічного зростання. Цей напрям започаткований Ф. Перру і став продовженням точкового підходу до розуміння соціально-економічної суті регіону, на його основі створено цілий ряд ефективних інструментів розвитку регіонів, насамперед, вільні економічні зони, технополіси, програми розвитку експортних потенціалів тощо [4, с.15].

Соціологічний підхід. Його суть відображена в таких твердженнях: регіон як організація являє собою сукупність соціальних груп людей, що проживають на його території, діяльність яких свідомо спрямовується, координується для досягнення цілей суспільного розвитку. Регіон необхідно розглядати як формальну складну організацію, що має набір взаємопов'язаних цілей і завдань, визначених потребами населення, його окремими соціальними групами, господарючими суб'єктами та державою; ця організація виступає в певній зовнішній формі, дотримується певних правил поведінки та діє в межах встановленого порядку [4, с. 15–17].

Регіон як локальна соціально-економічна система. Різновид цього напрямку – регіон як система зі складовими «Суспільство-Природа-Територія», «Суспільство-Економіка-Природа».

З цим напрямком тісно пов'язані проблемний та програмно-цільовий підходи. Проблемний підхід передбачає дослідження існуючих або прогнозованих суперечностей суспільного розвитку, форм їхнього прояву в господарському житті. Суперечності відбиваються у свідомості людей як наявність диспропорцій і дисбалансів у розвитку та розміщенні продуктивних сил, як порушення динамічної рівноваги в системі «Природа-Суспільство-Територія»; сприймаються як ключові, актуальні проблеми суспільного розвитку. Проблеми, що виникають на тому чи іншому етапі соціально-економічного розвитку країни або окремих регіонів, мають розв'язуватися в певний термін. Проблемний підхід – методологічна основа роз-

робки й реалізації різноманітних цільових комплексних програм.

Специфічна група. Регіон як «функціональне» явище. Практика створення функціональних регіонів набула значного поширення в США при створенні «спеціальних округів» з метою підвищення ефективності управління. В Україні цей напрям зазначає, що регіон – це відокремлена функціональна підсистема суспільства, в якій народжують і проживають, працюють і ведуть господарство, формуються фізично та духовно, старіють та вмирають люди.

Регіон як агломерована система. Агломеровані системи мають тенденцію утворювати лінійні скупчення (мегаполіси), в яких розмиті кордони не лише між населеними пунктами, а й між системами, що тяжіють до різних центрів. Представники цього підходу – В. Кристаллер, В. Льош.

Чотири парадигми О. Гранберга. Регіон, будучи суб'єктом економічних стосунків, носієм особливих економічних інтересів, а не тільки об'єктом зосередження природних ресурсів, населення, виробництва і споживання товарів, сфери обслуговування, у сучасних регіональних дослідженнях, трактується як поліфункціональна й багатаспектна система. Тому на кожному етапі трансформаційних зрушень регіон можна сприймати по-різному відповідно до однієї із чотирьох найбільш поширених у сучасній економічній науці парадигм регіону, поданих академіком Російської академії наук О. Гранбергом [10, с. 83–84]: регіон-квазідержавна, регіон як квазікорпорація, регіон-риннок (ринковий ареал), регіон-соціум.

Регіони як квазідержави являють собою «відокремлені підсистеми держави й національної економіки» [11, с.41]. Однією з головних функцій регіональної влади є регулювання економіки регіону. Взаємодія загальнодержавних (національних) та регіональних влад, а також різні форми міжрегіональних економічних відносин (наприклад, в рамках міжрегіональних асоціацій економічної взаємодії) забезпечують функціонування регіональних економік у системі національної економіки.

Розвиток регіонів як квазідержав базується на делегуванні частини повноважень по вертикалі «центр-периферія», що під-

кріплюється проведенням відповідних адміністративно-територіальних та економічних реформ, спрямованих на стимулювання регіонального саморозвитку з урахуванням інтересів регіонів та відведенням ключової ролі в цьому місцевим органам влади з покладанням на них більшої частини відповідальності за відповідні результати проведеної політики. Негативні аспекти реалізації цієї парадигми пов'язані з потенційно можливим послабленням впливу центральних органів влади й наднаціональних структур регулювання інтеграційних процесів, що може зумовити розвиток дезінтеграційних процесів у державі та інтеграційних об'єднаннях. Крім того, вказана парадигма вступає в суперечність з іншими поширеними тенденціями, а саме формування інтер-регіональних утворень [12].

У парадигмі «регіон як квазікорпорація» регіонально-просторові утворення розглядаються як «великі суб'єкти власності (регіональної і муніципальної) та економічної діяльності» [11, с.41]. У цьому контексті регіони, подібно до великих корпорацій, виступають як суб'єкти конкурентної боротьби на товарних ринках, ринках послуг, праці, технологій і капіталу. Прикладом може слугувати боротьба за отримання державних замовлень, змагання за вищий регіональний інвестиційний рейтинг для залучення внутрішніх та іноземних інвестицій, захист «торговельних марок» місцевих продуктів тощо.

Підхід до регіону як ринку, що має певні межі (ареал), акцентує увагу на загальних умовах економічної діяльності (підприємницький клімат) та особливості регіональних ринків різних товарів і послуг, праці, кредитно-фінансових ресурсів, цінних паперів, інформації, знань і т.д.

Очевидно, що однією з найбільш успішних сучасних форм економічного зростання в регіоні можуть бути територіально-виробничі комплекси, які найкраще адаптовані до практичної реалізації цієї парадигми та відповідають їй. Ще одним чинником, який свідчить на користь реалізації цієї парадигми регіонального розвитку, є концентрація ресурсів (передусім, людських, інтелектуальних, інформаційних і фінансових) на невеликій території, що приводить не лише до саморозвитку самого регіону, а й до

поступового поліпшення економічного стану сусідніх регіонів, у тому числі тих, які належать до інших країн [12].

Дослідницький підхід до регіону як до ринку, обмеженого певним ареалом, полягає у вивченні умов функціонування регіональних економічних систем, формування підприємницького клімату, тенденцій і особливостей розвитку регіональних ринків товарів і послуг, капіталу, праці, інформації, знань і технологій. Їх аналіз проводиться не лише з погляду концентрації виробництва, а й з позиції збуту продукції: кон'юнктурних умов, рівня та типу сформованого ринкового середовища, кваліфікації робочої сили, що є новим для розвитку наукової думки.

У працях науковців-сучасників у цій предметній галузі багато уваги приділяється аналізу регіональних ринків як нових форм територіальної організації продуктивних сил з характерними для кожного особливостями відносин між суб'єктами ринку, формування інфраструктури та загальних умов економічної діяльності. При цьому належне місце відводиться створенню вільних економічних зон та територій пріоритетного розвитку, що посилюють інтеграційні взаємозв'язки й процеси міжрегіональної та міжнародної співпраці.

Усі три вищерозглянуті парадигми регіонального розвитку спираються на вивчення проблематики оптимізації співвідношення ринкового саморозвитку та державного регулювання, а лише потім забезпечення соціальної спрямованості регіональної економічної політики. При цьому регулювання регіонального розвитку може бути максимально жорстким у вигляді централізованого управління із «центру», займати проміжне становище або будуватися на принципах радикального лібералізму. Тому логічним є висунення О. Гранбергом четвертої й останньої парадигми регіонального розвитку, відповідно до якої акценти зміщено в бік розвитку неринкової сфери, виробництва та використання громадських благ і послуг [12].

Четвертою парадигмою подання регіону як системи є підхід щодо розуміння його як соціуму (сукупності певних соціальних груп з притаманними їм функціями, інтересами та потребами), де «відтворення соці-

ального життя та розвиток системи розселення» [11, с.42] є першочерговим завданням регіонального соціально-економічного розвитку. Увагу сконцентровано на забезпеченні належного рівня життя населення регіону, якості освіти, охороні здоров'я, охороні довкілля, вирішенні демографічних і екологічних проблем, а дослідження як такі проводяться в розрізі соціальних груп з їх особливими функціями та інтересами.

Слід зауважити, що такий підхід значно розширює предмет досліджень, характеризується більшою глибиною охоплення порівняно з поширенішим економічним підходом (відображеним більшою мірою в трьох перших парадигмах регіонального розвитку), оскільки поєднує екологічні, демографічні, освітні, медичні, соціально-психологічні аспекти розвитку суспільства в тому або іншому регіоні. Результатом концентрації продуктивних сил та їхнього розвитку, а також розвитку соціальних і виробничих відносин відповідно до вказаної парадигми є формування соціополісів, націлених на вирішення означених завдань розвитку регіону. Саме такий підхід до побудови державної регіональної політики домінує в країнах – членах Євросоюзу, оскільки дає змогу провести комплексне дослідження регіонального розвитку. Для постсоціалістичних країн, виходячи з того, що нерівність у розподілі доходів та інших регіональних показників зростатиме, найбільш доцільним буде використання найближчим часом парадигми «регіон як квазідержава». У майбутньому концепція регіонального розвитку повинна переорієнтуватися в бік парадигми «регіон як квазікорпорація» й лише потім може вийти на перший план парадигма «регіон-соціум». У результаті регіони як квазідержави розглядаються на макроекономічному рівні, а регіони як квазікорпорації, регіониринки та регіони-соціуми – на мікроекономічному рівні, при цьому всі зазначені парадигми базуються на вирішенні проблеми ведення політики агресивного, пасивного чи мінімального втручання держави в регулювання регіональних економічних процесів з відповідним відведенням особливої ролі ринковому саморегулюванню та соціальному контролю.

Розглянуті підходи до визначення де-

фініції «регіон» свідчать про те, що в кожному окремому випадку сутність цієї категорії визначалась відповідно до мети та завдань того чи іншого дослідження. Така багатогранність та різноаспектність у визначеннях обумовлює необхідність формулювання визначення, яке буде прийняте за основне у контексті досягнення мети дисертаційного дослідження. Але, по-перше, треба визначити місце регіональної системи у національній економіці.

Слід зазначити, що до компетенції регіону, а, відповідно, до його статусу належать планування та прогнозування розвитку господарського комплексу, фінансування, кредитування, грошовий обіг, раціональне використання природних і трудових ресурсів. У процесі виробничо-господарської діяльності на території регіону перетинаються інтереси суб'єктів господарювання всіх форм власності, галузей виробництва, власне регіону у формуванні пропорцій розвитку системи, що найбільш повно відповідає потребам населення зазначеної території. Кожний регіон, займаючи своє конкретне місце в господарському комплексі країни, водночас становить разом з іншими регіонами єдине економічне ціле в рамках спільного національного ринку. Це наводить нас на думку про наявність регіональної структуризації національної економіки. Відомі американські вчені В. Барнз і Л. Ледебур пропонують вирішення регіональних проблем на таких головних засадах [13, с.11]:

- основними цеглинами національної економіки виступають економічні регіони, а не політико-адміністративні території;

- центральним завданням економічної теорії й економічної політики є оптимізація внутрішньої інтеграції та взаємозалежності регіонів;

- територіально-господарські системи не обмежуються політико-адміністративними кордонами, а здатні функціонувати і за її межами;

- системи економічних регіонів є відкритими й пов'язані з іншими національними системами світового господарства.

Наведене твердження є досить важливим, оскільки воно визначає наукове підґрунтя об'єктивно існуючих процесів регіоналізації економіки. Підкреслимо, що новий

регіоналізм як напрям суспільного розвитку вимагає паритетного бачення централізації й регіональної децентралізації влади, тобто перенесення відповідальності від неактивних центральних органів управління до більш мобільних і місцево орієнтованих регіональних структур.

Висновки. У результаті аналізу існуючих теоретичних досліджень щодо нашого предмету дослідження визначено основні напрями та підходи стосовно розуміння поняття «регіон», здійснено групування цих підходів на основі наявності або відсутності спільних ознак: географічно-адміністративна група (районний напрям, економіко-географічний напрям, адміністративний підхід, регіон як політична система); соціально-економічна група (точковий підхід до розуміння соціально-економічної суті регіону, регіонально-комплексний підхід, регіонально-економічний напрям, регіон як полюс економічного зростання, соціологічний підхід, регіон як локальна соціально-економічна система); специфічна група (регіон як «функціональне» явище, регіон як агломерована система, чотири парадигми О. Гранберга).

Розглянуті підходи до визначення поняття «регіон» свідчать про те, що в кожному окремому випадку сутність цієї дефініції визначалась відповідно до мети та завдань того чи іншого дослідження.

Встановлено, що регіон займає своє конкретне місце в господарському комплексі країни, водночас становить разом з іншими регіонами єдине економічне ціле в рамках спільного національного та міжнародного ринку, що підтверджує регіональну структуру національної та міжнародної економіки та робить регіон одним із ключових її елементів.

МЕСТО ЭКОНОМИКИ РЕГИОНА В ПРОСТРАНСТВЕННОМ УПОРЯДОЧЕВАНИИ НАЦИОНАЛЬНОЙ И МЕЖДУНАРОДНОЙ ЭКОНОМИК

Я. В. Кныш, к. э. н., ГВУЗ «Запорожский национальный технический университет»

В статье раскрыты основные теоретические положения, касающиеся сущности понятия «регион». Создана группировка существующих трактовок категории «регион» на основе наличия или отсутствия общих признаков в определениях. Определено место экономики региона в пространственном составлении национальной и международной экономических систем.

Ключевые слова: регион, экономика региона, регионализация экономики, место ре-

Література

1. Симкин Д. Г. Теоретические основы развития региона в современных условиях / Д. Г. Симкин // Вестник ОГУ. – 2010. – № 8 (114). – С. 114–117.
2. Лапаева М. Г. Управление социально-экономическим развитием региона в условиях становления сетевой экономики: [монография] / М. Г. Лапаева, И. Н. Корабейников, Е. Н. Макеева. – Оренбург : ИПК ГОУ ОГУ, 2009. – 268 с.
3. Андреев А. В. Основы региональной экономики: уч. пос. / А. В. Андреев, Л. М. Борисова, Э. В. Плучевская. – М. : КНОРУС, 2007. – 336 с.
4. Манилич М. І. Трансформація регіонального економічного механізму: [монографія] / М. І. Манилич. – Чернівці : Книги – ХХІ, 2004. – 164 с.
5. Бойчук В. В. Актуальні проблеми регіонального розвитку / В. В. Бойчук // Збірник наукових досліджень за результатами соціологічних досліджень / В. В. Бойчук, І. Г. Буркут, М. І. Манилич, Л. В. Поляк та ін. – Чернівці : Прут, 2000. – 80 с.
6. Вахович І. М. Фінансова політика сталого розвитку регіону: методологія формування та механізми реалізації: [монографія] / І. М. Вахович. – Луцьк : Надстир'я, 2007. – 496 с.
7. Про концепцію створення соціальних (вільних) економічних зон в Україні : Постанова Кабінету Міністрів України від 14.03.94 р. № 277.
8. Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2013 році: Щорічне Послання Президента України до Верховної Ради України. – К. : НІСД, 2013. – 576 с.
9. Єпіфанов А. О. Регіональна економіка / А. О. Єпіфанов, І. В. Сало. – К. : Наук. думка, 2000. – 320 с.
10. Основы региональной экономики / [за ред. А. Г. Гранберг]. – М. : Экономика, 2000. – 495 с.
11. Варналій З. С. Регіони України: проблеми та пріоритети соціально-економічного розвитку: [монографія] / [З. С. Варналій, А. І. Мокій, О. Ф. Новікова, С. А. Новікова, С. А. Романюк, В. І. Чужиков та ін.]; за ред. З. С. Варналія. – К. : Знання України, 2005. – 498 с.
12. Реутов В. Є. Закономірності і парадигми регіонального розвитку [Електронний ресурс] / В. Є. Реутов. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/index.php>.
13. Барнз Р. Нові регіональні економіки / В. Барнз, Л. Ледебур. – Л. : Літопис, 2003. – 196 с.

PLACE OF REGIONAL ECONOMY IN THE DOMAIN OF THE NATIONAL AND INTERNATIONAL ECONOMY

Ya. V. Knysh, Ph. D (Econ.), SHEI «Zaporizhzhya National Technical University»

The main theoretical provisions on the essence of the concept of «region» are revealed. The existing interpretations of the definitions of «region» are grouped based on the presence and absence of common features. The place of the regional economy in the domain of the national and international economies is determined.

Keywords: region, regional economy, regionalization of the economy, place of the region in the economic complex of the country.

Рекомендовано до друку д. е. н., проф. Прушківським В. Г. Надійшла до редакції 06.09.17.

УДК 330.8 : 332.122

МЕХАНІЗМ ГАРМОНІЗАЦІЇ РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВОГО МІСТА В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

*В. В. Буряк, аспірант, ДВНЗ «Запорізький національний технічний університет»,
v_v2016@ukr.net*

У статті досліджено особливості розвитку промислового міста. Виокремлено проблеми та виклики, які виникають на сучасному етапі у розвитку промислових міст. Розглянуто одне з ключових питань – дисгармонізацію економічного, соціального та екологічного розвитку промислового міста. Обґрунтовано необхідність формування стратегії розвитку в умовах активізації процесів децентралізації. Побудовано механізм формування та реалізації стратегії розвитку промислового міста.

Ключові слова: промислове місто, розвиток, децентралізація, дисгармонізація розвитку міста, механізм побудови стратегії розвитку промислового міста.

Постановка проблеми. В умовах активізації процесів децентралізації прагнення міста до самодостатності та ефективності розвитку є економічним імпульсом, який вимагає розробки відповідної стратегії розвитку промислового міста. Розробка стратегії є відправною точкою, першим і надзвичайно важливим кроком у процесі формування системи державного регулювання та розвитку економічних зв'язків.

Промислове місто, спираючись на певну підтримку центру, головний акцент у своєму розвитку повинно робити на гармонізацію та ефективно використання, насамперед, ендегенних чинників: природних, матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, підприємницький потенціал, специфічні особливості виробничого процесу. Компонентна гармонізація сталого розвитку промислового міста забезпечує його розвиток за

рахунок ефективного використання, насамперед, місцевих факторів і забезпечує постійне збереження умов для динамічного відтворення потенціалу.

Розроблення та реалізація стратегії сталого розвитку промислового міста активізації набули сьогодні особливого значення в умовах активізації процесів, оскільки вони спрямовані на забезпечення збалансованого розвитку економіки, соціуму та природи міста, сприяють реалізації комплексних заходів щодо вирішення проблем, які стосуються всіх сфер життєдіяльності населення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед українських вчених фундаментальні положення розвитку викладені в працях О. Білоруса, А. Гальчинського, В. Геєця, М. Долішнього, Л. Мельника, Л. Руденка, В. Трегобчука, М. Хвесик, О. Шубравської [1–3] та інших.